

Tři způsoby, jak zachránit lidské životy

31. květen: Světový den bez tabáku

„Mezinárodní společenství má velmi málo příležitostí k ochraně světové populace před masivním poškozením zdraví a předčasným úmrtím. Kontrola tabáku je nepochybně největší z těchto příležitostí a Rámcová úmluva WHO o kontrole tabáku se této příležitosti chápe.“

Margaret Chan, Generální ředitelka WHO

Daň za tabák vyjádřená v lidských životech:

- epidemie kouření zabije téměř 6 milionů lidí ročně, z toho:
 - více než 5 milionů kuřáků a bývalých kuřáků
 - více než 600 000 nekuřáků vystavených pasivnímu kouření
- Kromě vysokého krevního tlaku kouření nejvíce přispívá k epidemii nepřenositelných nemocí
 - jako je např. infarkt, mrtvice, rakovina a rozedma plic, které představují 63 % všech úmrtí.
- Kuřáci jsou náchylnější k některým přenosným onemocněním, jako je tuberkulóza a zápal plic.
- Žádné jiné spotřební zboží nezabije tolik lidí a tak zbytečně jako tabák. Ten zabil ve dvacátém století 100 milionů lidí.

Nebudeme-li jednat, mohl by tabák zabít až jednu miliardu lidí ve století dvacátém prvním. **Všem těmto úmrtím je možné zcela předejít.**

Prostředky k omezení tabákové epidemie máme

Nejmocnějším nástrojem, který máme k dispozici, je smlouva Světové zdravotnické organizace „Rámcová úmluva o kontrole tabáku“ (WHO FCTC), která účinně chrání lidi před mnoha škodami způsobenými tabákem.

WHO FCTC zavazuje své strany, aby mezi mnoha dalšími akcemi přijaly dílčí opatření proti užívání tabáku, marketingu a expozici tabákovému kouři. Klíčem k úspěchu je plná realizace WHO FCTC.

Chudí jsou poškozeni nejvíce

Užívání tabáku roste s ohledem na trvalý růst počtu obyvatel a díky cíleným kampaním tabákových společností nejrychleji v zemích s nízkými a středními příjmy.

V roce 2030 připadne na tyto země více než 80 % z celosvětového počtu úmrtí následkem užívání tabáku.

Náklady spojené s užíváním tabáku jsou významné. Ke většině úmrtí následkem užívání tabáku dojde v produktivním věku. Ti, kteří nepodlehnu následkům kouření okamžitě, se často potýkají s dlouhodobým zdravotním postižením.

V zemích s nízkým příjmem, kde zdravotní pojištění je nedostačující nebo neexistuje vůbec, přímé náklady na zdravotní péči často zcela nesou rodiny. Hospodářský dopad předčasných úmrtí, invalidity a ztráty produktivity přispívá k břemeni chudoby zpomalením národního rozvoje a dalším prohlubováním nerovnosti ve zdraví. Toto

platí zejména v zemích s nízkým a středním příjmem, kde zdroje pro kontrolu tabáku jsou často omezené.

Proto je kontrola tabáku prioritou nejen v oblasti veřejného zdraví, ale také **klíčovou otázkou rozvoje**.

Komplexní řešení: WHO FCTC

Rámcová úmluva WHO o kontrole tabáku, první mezinárodní smlouva v oblasti veřejného zdraví vypracovaná pod záštitou WHO, poskytuje komplexní přístup ke snižování značné zdravotní a ekonomické zátěže způsobené tabákem.

WHO FCTC je významným milníkem v oblasti veřejného zdraví. Byla vyvinuta v reakci na globalizaci tabákové epidemie jako jedna z nejrychleji přijatých smluv v historii Organizace spojených národů. Smlouva byla přijata Světovým zdravotnickým shromážděním dne 21. května 2003 a vstoupila v platnost za necelé dva roky.

Již 27. února 2005 je smluvními stranami **více než 170 ze 193 členských států WHO**. Konference smluvních stran je řídicím orgánem FCTC a je podporována sekretariátem úmluvy. Konference pravidelně přezkoumává a podporuje realizaci FCTC. Poslední Konference měla zasedání v Uruguayi v listopadu 2010.

V minulosti se každá země snažila kontrolovat tabákovou epidemii sama. Globalizace epidemie prokázala, že takové úsilí je neúčinné. Tradiční metody veřejného zdraví jak snížit užívání tabáku, jako jsou individuální zásahy zdravotníků, nebyly žádným soupeřem moci tabákového průmyslu, jeho nadnárodního dosahu, impozantních zdrojů a aktivní propagaci tabáku.

Globální zdravotní problém vyžaduje globální reakci. WHO FCTC představuje nový přístup v mezinárodní spolupráci v oblasti zdravotnictví prostřednictvím globálního právního rámce řešení globalizované epidemie.

WHO FCTC obsahuje základní prokázaná a účinná ustanovení týkající se omezení poptávky a nabídky. Potvrzuje právo všech lidí na nejvyšší úroveň standardu zdraví. Potlačuje schopnost tabákového průmyslu ovlivňovat zdravotní politiky, které jsou určeny na ochranu lidí před tabákem. Vyzývá k posílení mezinárodní spolupráce při ochraně současné i budoucích generací před ničivými zdravotními, sociálními, environmentálními a ekonomickými důsledky užívání tabáku a expozici tabákovému kouři „z druhé ruky“.

Snižování poptávky

Zásadní ustanovení snižování poptávky WHO FCTC jsou uvedeny v článcích 6-14 a týkají se:

- Cenových a daňových opatření ke snížení poptávky po tabáku
- Necenových opatření ke snížení poptávky, a to:
 - ochrany před expozicí tabákovému kouři
 - regulace obsahu tabákových výrobků
 - nařízení zveřejnění všech složek tabákových výrobků
 - balení a označování tabákových výrobků
 - vzdělávání, komunikace, výcviku a osvěty
 - tabákové reklamy, propagace a sponzorství
 - opatření ke snižování poptávky týkající se závislosti na tabáku a zanechání užívání tabáku

Snižování nabídky

Zásadní ustanovení o snižování nabídky WHO FCTC jsou uvedeny v člancích 15-17 a týkají se:

- nezákonného obchodu s tabákovými výrobky
- prodeje tabáku mladistvým a mladistvými
- poskytování podpory ekonomicky životaschopným alternativám pěstování tabáku

Další oblasti

WHO FCTC se vztahuje i na další důležité oblasti, jako jsou:

- odpovědnost: ochrana politik veřejného zdraví s ohledem na kontrolu tabáku před obchodními a jinými partikulárními zájmy tabákového průmyslu (články 19 a 5.3)
- mezinárodní spolupráce, výměna informací a institucionální uspořádání (články 20-26)

Postup do další úrovně: podpora plné realizace WHO FCTC

WHO FCTC dosáhla podstatného pokroku.

- Hlavní subjekty smlouvy, Konference stran a Stálý sekretariát smlouvy, byly ustaveny a jsou plně funkční.
- Vodítka pro provádění smlouvy, pokrývající více než 10 článků, byla přijata, nebo jsou v pokročilé fázi vývoje.
- Protokol k odstranění nezákonného obchodu s tabákovými výrobky se projednává.
- Systém podávání zpráv je dobře zaveden, více než 80 % zpráv jednotlivých stran již bylo přijato a analyzováno.
- Podpora pro smluvní strany při plnění jejich povinností je postupně zaváděna prostřednictvím různých nástrojů a mechanismů, jako je šíření vodítek, poskytování technické a právní pomoci, hodnocení potřeb, výcvik a odborná příprava, usnadnění přenosu technologií a podpora přístupu k mezinárodně dostupným zdrojům.
- Naprostá většina států se nyní stala smluvními stranami WHO FCTC, a několik mezinárodních organizací bylo akreditováno jako pozorovatelé na Konferenci stran, což vyústilo v širší mezinárodní koordinaci a technickou spolupráci.

Co ještě je třeba udělat

To, co nyní potřebujeme, je, aby strany realizovaly WHO FCTC v plném rozsahu. Nestačí, aby se staly smluvní stranou smlouvy. Země musí také schválit nezbytné právní předpisy, a pak je prosadit.

Zkušenosti zemí, jak se odrážejí v prováděcích zprávách, již naznačují významné úspěchy, stejně jako problémy a nedostatek zdrojů.

Ale mnohem více je třeba ještě udělat.

Světový den bez tabáku 2011 poukazuje na kritickou důležitost zajištění plné implementace WHO FCTC ve všech zemích. Každý můžeme přispět svým podílem, aby kontrola tabáku postoupila na další úroveň, tím, že budeme prosazovat úplnou realizaci smlouvy.

Výzva k akci: Realizujte WHO FCTC

Výzva vládám

- Pro strany WHO FCTC: Seznamte se se všemi povinnostmi vyplývajícími ze smlouvy. Přijměte nezbytné právní předpisy a poté je uplatňujte.
- Pro ostatní: Dejte přednost zdraví vašich lidí tím, že se stanete stranou WHO FCTC

Výzva občanské společnosti a nevládním organizacím

- důrazně obhajujte plnou realizaci WHO FCTC

Výzva veřejnosti

- požadujte, aby vaše vlády plně dodržovaly své závazky dané WHO FCTC.
- Pokud vaše vláda ještě není smluvní stranou WHO FCTC, mobilizujte veřejnou podporu a žádejte vaše představitele, aby WHO FCTC ratifikovala.

Výzva WHO, Konferenci smluvních stran a mezinárodním partnerům

- Plně podporuje realizaci WHO FCTC ve svých zemích.
- Uznejte WHO FCTC jako významný nástroj v boji proti epidemii nepřenosných nemocí.

Tabáková epidemie představuje hrozivý problém pro veřejné zdraví a rozvoj. Ale s WHO FCTC šance na zmírnění epidemie již nejsou nedosažitelné, pokud strany neúnavně usilují o její plnou realizaci.

Tím, že učiníme každý den Světovým dnem bez tabáku, získáme největší šanci dosáhnout toho, co by mohlo mít velký pozitivní dopad na zdraví v tomto století.

**TŘI ZPŮSOBY
JAK ZACHRÁNIT ŽIVOTY**

Tato smlouva je celosvětovým řešením tabákové epidemie, která každoročně zabije téměř šest milionů lidí. Je to náš nejúčinnější nástroj omezení spotřeby tabáku.
Využijme její!

31. KVĚTEN: SVĚTOVÝ DEN BEZ TABÁKU

FCTC
RÁMCOVÁ ÚMLUVA WHO
O KONTROLE TABÁKU

SZU **NÁRODNÍ SÍŤ
PODPORY ZDRAVÍ** **World Health
Organization**

Odkazy

Světový den bez tabáku 2011: www.who.int/tobacco/wntd/2011

Poděkování

Kampaň Světový den bez tabáku 2011 byla umožněna díky štědrosti vlády Japonska.